

Sygn. akt II UK 335/18

POSTANOWIENIE

Dnia 16 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku T.Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o rekompensatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 października 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kwotę 240
zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2018 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...), oddalił apelację wnioskodawcy T.Ł. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. z dnia 16 czerwca 2017 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 21 grudnia 2016 r., odmawiającej przyznania prawa do rekompensaty w oparciu o art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm.), wobec niespełnienia przez wnioskodawcę wymaganej przesłanki – przepracowania 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 21 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, i przyjęcie, że „rekompensata (...) przysługuje jedynie tym ubezpieczonym, którzy spełnili wszystkie przesłanki do przyznania emerytury w obniżonym wieku (...) podczas gdy prawidłowa wykładnia powołanych przepisów prowadzi do wniosku, iż nie nakładają one na ubezpieczonego żadnych dodatkowych warunków,(...)”. Zarzucił także naruszenie przepisów postępowania - art. 365 k.p.c., poprzez jego zastosowanie co doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego przed Sądem Najwyższym.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na istotne zagadnienie prawne – „jaki jest zakres badania w sprawie o przyznanie rekompensaty na podstawie powołanych wyżej przepisów, a zatem czy może poprzestać na zbadaniu, czy i z jakich powodów ubezpieczony wcześniej nie uzyskał prawa do prawa do emerytury z tytułu warunków szczególnych, czy też winien badać również w postępowaniu, którego przedmiotem jest prawo do rekompensaty, czy ubezpieczony spełnił przesłankę stażu - pracy w warunkach szczególnych”. W ocenie pełnomocnika wnioskodawcy „niniejsze zagadnienie dotyczy również kwestii związania Sądu a quo orzeczeniem lub orzeczeniami wcześniej wydawanymi przez Sady powszechne w przedmiocie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a więc zakresu stosowania przepisu art. 365 k.p.c.”

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o wydanie postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, ewentualnie o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - o jej oddalenie wraz z orzeczeniem o kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Przed wszystkim trzeba wstępnie zauważyć, że w istocie skarżący formułuje nie tyle zagadnienia prawne, wymagające rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, ale wątpliwości co do trafności procedowania Sądu Apelacyjnego.

Tymczasem zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

W ocenie Sądu Najwyższego pełnomocnik wnioskodawcy nie zdołał wykazać występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a sformułowany przez niego problem prawny, w istocie nie spełnia wymogów z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. i zmierza jedynie do podważenia ustaleń stanu faktycznego i jego oceny prawnej dokonanej przez Sąd drugiej instancji.

W ogólności tylko można wskazać, z powołaniem się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r., III UK 88/17 (OSNP 2019 nr 2, poz. 23), że ustawa o emeryturach pomostowych, określiła reguły nabycia prawa do emerytury pomostowej z uwzględnieniem bardziej rygorystycznych kryteriów oceny wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze od tych, które obowiązywały wcześniej co do uprawnień do emerytury w niższym wieku. Jednocześnie ustawa o emeryturach pomostowych przewidziała dla ubezpieczonych, którzy nie nabędą prawa do emerytury pomostowej i którzy utracili równocześnie prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze prawo do rekompensaty, które w art. 2 pkt 5 zawierało ustawową definicję rekompensaty zaś w art. 21-23 określiło przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia oraz zasady jego ustalania. Zgodnie z tą definicją, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu tego wyroku zwrócono również uwagę, że świadczenie to dotyczy takich ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej i którzy równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to znaczy takich ubezpieczonych, którzy nie spełnili łącznie warunków przewidzianych w art. 32, art. 46 lub art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.). Celem art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych jest bowiem przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień, co

oznacza, że musi dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych.

Przesłanki te były przedmiotem oceny Sądu – jak to wynika z uzasadnienia wyroku (mimo jego „skromności”, nie podnoszonej jednak w zarzutach skargi), który uwzględnił również fakt uprzedniego występowania przez wnioskodawcę z wnioskami o przyznanie emerytury w niższym wieku z uwagi na zatrudnienie w warunkach szczególnych.

Powyższe wprost dotyczy kwestii „związania Sądu a quo orzeczeniem lub orzeczeniami wcześniej wydawanymi przez Sądy powszechne w przedmiocie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a więc zakresu stosowania przepisu art. 365 k.p.c.”

Ogólnie również należy w związku z tym przypomnieć, że zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Powszechnie przyjmuje się, że moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy aspekt (prawomocność w sensie pozytywnym) oznacza, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak to przyjęto w prawomocnym wcześniejszym wyroku, co zabezpiecza poszanowanie dla rozstrzygnięcia sądu ustalającego i regulującego stosunek prawny stanowiący przedmiot rozstrzygnięcia. Określone w art. 365 k.p.c. związanie stron, sądów i innych podmiotów i osób treścią prawomocnego orzeczenia wyraża nakaz przyjmowania przez nie, że w objętej nim sytuacji stan prawny przedstawiał się tak, jak to wynika z sentencji wyroku (orzeczenia). Natomiast negatywna strona prawomocności materialnej polega na wykluczeniu możliwości ponownego rozpoznania sprawy między tymi samymi stronami. Pogląd, że art. 365 § 1 k.p.c., przypisujący prawomocnemu orzeczeniu sądu moc wiążącą nie tylko wobec stron i sądu, który je wydał, lecz również innych sądów, organów państwowych, a w wypadkach prawem przewidzianych także innych osób oznacza to, że żaden z wymienionych

podmiotów nie może negować faktu istnienia prawomocnego orzeczenia i jego treści, niezależnie od tego czy był, czy nie był stroną tego postępowania.

Nie jest wątpliwe, w świetle ustaleń faktycznych, że wnioskodawca już trzykrotnie występował z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych i dochodzonego świadczenia nie uzyskał w związku z niewykazaniem piętnastoletniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, zaś jego odwołania do Sądu Okręgowego zostały oddalone. Wyroki te oznaczają – gdy chodzi o sprawę obecnie ocenianą, że wnioskodawca nie uzyskał uprawnień do dochodzonego świadczenia - emerytury w niższym wieku, ponieważ nie wykazał okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych. Uwzględnienie powyższego było oczywistym obowiązkiem Sądów rozpoznających niniejszą sprawę.

W tym stanie rzeczy, brak było podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o czym orzeczono na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

as